

Послеписник

За да изговорим сърцевината на романа "Поп Богомил и съвършенството на страха", трябва камък по камък да издигаме грамадата от послания, които ни отправят в края на XX век, или да посадим жлъда му - играта - и да чакаме да израсне дървото на вечното изкуство. Следвайки двата основни култови ритуала в книгата, то наистина израс-

Над цялата епичност на битието

тва - разбира се, тайно създадено и присъдено от Владимир Зарев.

На толкова малко метатекстово място можем само да отхвърлим няколко камъка от грамадата (а иначе романът си има доволно видимо метатекстово равнище, собствени "райски" ключове, които сами го отключват).

Богомилската проблематика като българска проблематика е не-секваща в културата ни не само защото богомилството се явява най-силното и жизнено сектан-

тско движение в средновековна България, а защото се оказва, подобно на лабиринта, на Вечното дърво, прорастваща в корените на българската държавност и на българското православно-религиозно мислене, и все още бременна с национално пророчество (и след десет века многобройни секти у нас се противопоставят на догматиката, етиката и ритуала на Православието). Българската интелигенция ви-

наги е имала различно емоционално отношение към богомилството - или преживява комплекса "и ний сме дали нещо на света" (на Западна Европа), или "вдишва" психиката на саморазрушаващата се българска държавност.

Художественият сюжет от романа е исторически нещо упътнен. Историческото проучване на богомилството от

На страница 4

ПОСЛЕПИСНИК

Над цялата епичност на битието

От страница 1

автора "алхимически" е превърнато в исторически смислена художествена фикция. Няколко примера: срещата на двамата големи духовни водачи (по-скоро културни герои) - поп Богомил и Рилския Иван - като че ли събира двата големи духовни феномена на Х век - пустинничество и богомилството - и двата разглеждани във връзка с деструктивните енергии на българската гържавност, а спорът им оживява различието между православнорхристиянската и богомилската (манихейската) концепция за аскетизма; нямата и блудна Мария, образ реплика на непризнаването на богомилите на Пресвета Дева Мария; образът на гедец Йеремия, спорен като историческа фигура намесена в богомилството; алхимикът Епитафий, напомнящ за езотеричните корени

на ереста; и, разбира се, оригиналният мит за личността на най-големия ересарх сред южните славяни, за когото историческите сведения единствено сочат, че е съвременник на цар Петър.

Неомитът се изгражда чрез стилизация и трансформация на всичко от средновековната култура, което може да отразява богомилски сведения или настроения: запазените апокрифни жития (те дори структурират самото повествование - "житията" на Стан, Матей и Емилян) и цялата апокрифна литература, фолклорни легенди, български вълшебни приказки. Литературните "рецепти" за неомитотворчество също са оригинално репетираны (особено в стилизираното словесно поведение на средновековния летописец, насладванията на различни митологизирани версии (интересна би била конкретната им съпоставка,

метафоричния поетичен език и т.н.); витаят духовете и на Томас Ман, и на Емилиян Станев, а литературнообразното присъствие на Умберто от Болония почти мистифицира повествованието.

Писателят не се опитва да прогледне в тъмното на историята, нито да сцени отделните ѝ парчета (подобно на живота, историята е забравя, а не памет). Не бих казала също, че запълва философскоисторически решетки. Виждам го надвесен "над цялата епичност на битието", сякаш се стреми да извлече айнщайновските му смисли: "... че страданието и смехът, правата вяра и ересите са едно и също битие, представено в различна форма". Преди всичко това е роман за механизма на създаване на историческите митове, за антиномичните вяра и познание, слово и пример, на Битието - зло и Вечността - добро. Грехът и страхът се разлистват

от писателя също най-вече като психически феномени. Страхът е искрата на човешкия живот, която лумва най-силно преди смъртта.

Това е роман за дуалистичната власт на Словото и неговите пророци: "А в словото се събира властта на Бога и властта на Сатаната, защото то винаги се записва от двамата!" Можем да го наречем и роман на фабулизираното Слово истина - лъжа.

Богомилският екзегезис интересува Владимир Зарев, но романът издъбавя собствения екзегезис на човешкото духовно и плътско рвене.

СВЕТАНА СТОЙЧЕВА

Владимир Зарев. Поп Богомил и съвършенството на страха. Редактор: Начо Халачев; илюстрация на корицата: Анна-Мария Влашева; худ. оформление: Л. Ангелва. Изд. "Развитие" - Холдинг КДА. С., 1998. 341 с. ISBN 954-9612-08-2.